

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Evropské mezinárodní právo soukromé část.

III

Justiční spolupráce v civilních věcech se netýká pouze kolizních norem, ale také uznávání a výkonu civilních rozsudků v rámci prostoru ES/EU, doručování soudních a mimosoudních dokumentů a rychlejší a efektivnější spolupráce justičních orgánů. Ke čtyřem základním svobodám – tj. volnému pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu, přistoupila tzv. základní svoboda pátá – volný pohyb rozsudků. To znamená, že rozsudky vydané v jednom členském státě mohou být za zjednodušených formalit uznány a vykonány v kterémkoliv dalším členském státě.

Evropské mezinárodní právo soukromé ve světle Amsterdamské smlouvy

Dne 1. května 1999 vstoupila v účinnost Amsterdamská smlouva, která noveluje Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. Amsterdamská smlouva zařazuje do SES zcela novou Hlavu IV, nazvanou „Vízová, azylová, imigrační a jiné politiky týkající se volného pohybu osob“. V této hlavě je obsažen článek 65 - *Justiční spolupráce v civilních věcech*, jenž je klíčový pro další rozvoj evropského mezinárodního práva soukromého a pro jeho vliv na evropskou integraci. Amsterdamská smlouva původně třetí pilíř EU nazvaný *Spolupráce v oblastech justice a vnitřních věcí*, který byl součástí pouze mezivládní spolupráce založené smlouvou o EU, přenáší do pilíře prvního - komunitárního - založeného smlouvou o ES. Tento fakt otevírá prostor pro regulaci evropského mezinárodního práva soukromého sekundárními právními předpisy, jako se to již stalo např. u tzv. Bruselské úmluvy, která dostala podobu nařízení. Takováto forma regulace nařízením má nesporné výhody v tom, že je přímo aplikovatelná v jednotlivých členských státech a nepotřebuje ke svému přímému účinku žádný akt orgánů jednotlivých členských států.

Justiční spolupráce v civilních věcech se netýká pouze kolizních norem, ale také uznávání a výkonu civilních rozsudků v rámci prostoru ES/EU, doručování soudních a mimosoudních dokumentů a rychlejší a efektivnější spolupráce justičních orgánů. Ke čtyřem základním svobodám – tj. volnému pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu, přistoupila tzv. základní svoboda pátá – **volný pohyb rozsudků**. To znamená, že rozsudky vydané v jednom členském státě mohou být za zjednodušených formalit uznány a vykonány v kterémkoliv dalším členském státě.[\[1\]](#)

Je však také třeba zmínit to, že nová Hlava IV a formulace článku 65 není prosta několika charakteristik, které mohou vyvolat jisté obtíže. Především je její aplikace spojena s existencí dvou protokolů, které omezují teritoriální platnost právních dokumentů přijatých na jejím základě. První z protokolů se týká Velké Británie a Irska a stanoví, že tyto dva státy nejsou vázány opatřeními přijatými podle této hlavy, ledaže se samy rozhodnou být jimi vázány. Druhý protokol se týká Dánska a stanoví, že Dánsko také nebude vázáno normami přijatými podle Hlavy IV, avšak s tím rozdílem, že Dánsku není dána možnost rozhodnout se pro možnost být jimi následně na základě vlastní úvahy vázáno. Za této situace vzniká riziko, že cíleného účinku v těchto oblastech nebude dosaženo, neboť efekt jednotné úpravy bude zeslaben tím, že jí nebudou vázány všechny členské státy. Důvodem, proč tyto tři státy nechtěly být vázány opatřeními podle Hlavy IV, byl strach ze ztráty kontroly nad otázkami imigrace a azylu a nejednalo se o neochotu spolupráce v oblasti justiční spolupráce v oblasti soukromého práva.

Další skutečností, která budí pozornost a která by mohla vyvolat jisté problémy, je zařazení článku 65 „Justiční spolupráce v civilních věcech“ systematicky do Hlavy IV, která je nadepsána „Vízová, azylová a imigrační politika a jiné politiky týkající se volného pohybu osob“. Vzhledem k tomu, že justiční spolupráce nemá žádný vztah k vízové, azylové nebo imigrační politice, mohly by vznikat tendence vykládat článek 65 v souladu s poslední částí nadpisu Hlavy IV *a jiné politiky týkající se volného pohybu osob* a považovat za možné přijímat opatření v oblasti justiční spolupráce v civilních věcech pouze tehdy, pokud mají vztah k volnému pohybu osob, což by značně zužovalo záměr, který je článkem 65 zamýšlen.^[2] Praxe orgánů Společenství je však jiná a na základě výše zmíněných ustanovení bylo již přijato několik nařízení.

Závěrem

Jedním ze základních cílů ES je bezproblémové fungování společného trhu. V rámci takového společného trhu se zvyšuje pravděpodobnost, že bude docházet k právním sporům mezi subjekty (obchodníci, spotřebitelé) sídlícími nebo žijícími v různých členských státech. K vytvoření skutečně fungujícího společného trhu, kde se volně pohybuje zboží, osoby, služby a kapitál, je nutné také vytvořit společný prostor výkonu a uplatňování práva, kde budou mít všechny subjekty možnost domoci se svých práv, a to nejen v zemi svého pobytu, ale v jakémkoliv jiném členském státě.

Důležitost evropského mezinárodního práva soukromého vyvstává za situace, kdy rozdílné právní řády jednotlivých členských států a současná neexistence jednotného evropského soukromoprávního kodexu vytváří překážky hladkému fungování jednotného vnitřního trhu. Unifikace norem mezinárodního práva soukromého znamená větší jistotu pro právní vztahy, která je nezbytná pro řádné fungování společného trhu.

Hlavními právními normami evropského mezinárodního práva soukromého jsou nařízení č. 44/2001, o pravomoci soudů, uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech a Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní vztahy, která, jak její název napovídá, unifikuje kolizní normy závazkového práva.

Nejnovější vývoj a změny v zakládacích smlouvách Evropských společenství a Evropské unie napovídají, že cesta unifikace norem mezinárodního práva soukromého na území Společenství bude pokračovat ještě intenzivněji a mezinárodnímu právu soukromému bude věnována ještě větší pozornost než dosud.

Autor:

Alois Šatava, advokátní koncipient, advokátní kancelář Glatzová & Co., Praha

Použitá literatura

Učebnice a komentáře:

Kučera Z., Mezinárodní právo soukromé, Doplněk, Brno 1996

Kučera Z., Tichý L., Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním – Komentář, Panorama Praha 1989

North P., Essays in Private International Law, Oxford University Press, 1993,

Plender R., Wilderspin M., The European contracts convention: the Rome convention on the choice of law for contracts, London: Sweet & Maxwell, 2001

Rozehnalová N., Týč V., Novotná M., Evropské mezinárodní právo soukromé, Masarykova univerzita, Brno 1998

Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král, Evropské právo, C. H. Beck, Praha, 1999

Odborné články:

Basedow J., The Communitarization of the Conflict of Laws under the Treaty of Amsterdam, Common Market Law Review, Kluwer Law International, 2000

Pauknerová M., Evropské mezinárodní právo soukromé, Právní rozhledy, příloha Evropské právo 9/2000

Pauknerová M., Evropské mezinárodní právo soukromé a procesní – aktuální otázky, Právní rozhledy, příloha Evropské právo 8/2003

Remien O., European Private International Law, The European Community and its Emerging Area of Freedom, Security and Justice, Common Market Law Review, Kluwer Law International, 2001

Dokumenty:

Action Plan of the Council and the Commission on how best implement the provisions of the Treaty of Amsterdam on an area of freedom, security and justice, 1998

Green paper on the conversion of the Rome Convention of 1980 on the law applicable to contractual obligations into a Community instrument and its modernization, leden 2003

[1] **Pauknerová M.**, Evropské mezinárodní právo soukromé, Evropské právo 9/2000

[2] Tento názor zastává např. Basedow in *The Communitarization of the Conflict of Laws under the Treaty of Amsterdam*. Opačný názor zastává např. Remien, který uvádí, že je logické, že opatření mezinárodního práva soukromého původně přijímané formou subsidiárních smluv na základě článku 293 SES spadají nyní pod články 61 a 65 a ne nově pod článek 95 SES, který ostatně existoval již před Amsterodamskou smlouvou. I podle něj je však možné na základě článku 95 SES opatření mezinárodního práva soukromého přijímat.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)

- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Novelizace nařízení EU o odlesňování \(EUDR\)](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Digital Fairness Act a influencer marketing - cesta ke konci roztržitosti regulace?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc leden 2026](#)
- [IATA Travel & Cargo akreditace v letectví - v čem spočívají její výhody?](#)
- [Digital Omnibus o AI: návrh nařízení o zjednodušení pravidel pro umělou inteligenci](#)